

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

23 листопада 2017 р.

РІВНЕ 2017

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

23 листопада 2017 р.

РІВНЕ 2017

UDC 81'37:159.93-115

O. Demenchuk, Doctor of Philology
Rivne State University for the Humanities, Rivne

TOWARDS A TYPOLOGY OF SEMANTIC DERIVATION MODELS

Contemporary linguistic semantics frequently presupposes the priority of a cognitive approach when modeling the semantics of a linguistic item (A. Schally; J. Mitchell & M. Lapata; R. Millrood, etc.). Semantics modeling is thought to reveal not only the conceptual entities that underlie the contents of a linguistic item or a class of linguistic items but also those areas of language cognition that represent the national worldview, the specificities of ethnic mentality, and the peculiarities of cognitive abilities which belong to different linguistic communities (C. Goddard; H. Narrog; T. Brychcín & M. Konopik, etc.). From this perspective, semantics modeling acquires significance for cross-linguistic (either contrastive or typological) studies, as it offers methods to decipher the peculiar manners in which the semantics of a linguistic item encodes and distributes information on a certain state of affairs in both related and non-related languages.

This approach declares the necessity and expediency to model the content of a linguistic item through a sampling of a multidimensional situation concept intended to represent the way a certain situation or its fragment is conceptualized. The conceptualization suggests the dynamic schematization of the real or imaginary world, with one of its fragments being foregrounded and focused, and the others being backgrounded and defocused. The dynamic approach towards a linguistic item's semantics modeling exposes and elaborates upon the system of semantic derivation models – theoretical constructs that represent the dynamic potential of a linguistic item, claiming various types of semantic associations that underlie the development of a linguistic item's semantic paradigm.

From a cross-linguistic perspective, the semantic derivation modeling is supposed to reveal the similarities and differences in the ways the semantic paradigms of linguistic items develop in the contrasted languages.

The studies of semantic derivation aim at describing the types of semantic shifts that represent “variation of meaning of a given word, be it synchronic or diachronic, i.e., the relation between two different meanings of a polysemous word or the relation between two meanings of a word in the course of semantic evolution” [5, p. 217]. From this viewpoint, it is not substantial whether semantic derivation is considered within Kurylowicz’s schema (the assumption that the particular meanings derive from the core one) or Jakobson’s (the assumption that the particular meanings derive from the invariant one). It is essential to reveal and establish the general cognitive mechanisms that underlie the linguistic items’ semantic derivation strategies. This premise makes it expedient to introduce the notion of a conceptual schema intended to ensure the semantic unity of a polysemous word, representing its various meanings as an entity (a single whole). Such an approach correlates with the idea of semantic derivation systematicity, which provides for establishing the peculiarities of linguistic items’ semantic potential and the dynamics of their semantic paradigm development.

We claim the MODEL OF SITUATION to be the basis for comparison (*tertium comparationis*) of linguistic items’ semantic derivation. As a metalanguage construct, the MODEL OF SITUATION reveals the features of a polycentric model that represents the meaning of a linguistic item as a set of alternative, hierarchically established semantic dimensions. This agrees with the assumptions about the multidimensional nature of cognition modeling [3], as well as with the theoretical premises on how multidimensional situations are modeled [4]. We find it expedient to use this type of model, reasoning from the hypothesis that language semantics reflects the results of situation conceptualization as “conception of something which can be the case in some world” [1, p. 105]. From this perspective, the MODEL OF SITUATION is considered as a standard that represents the content of a linguistic item as a sample of a multidimensional concept, encoding information on how a situation is construed by a designator. It is worth noting that what is meant here is by no means a real-world situation: “It is a state of affairs strictly as it is portrayed by the language L and as it is reflected in the possible uses of L. It is a linguistic situation, not a psychologically, logically or pragmatically defined one. It is a complex fact – a set of facts and entities linked by

semantic dependency relations into a unified structure that is denoted by the predicate ‘L’” [2, p. 12].

A situation is construed based on the conceptualization strategies a designator resorts to in his / her “elaborating” (identifying, estimating, associating, etc.) the situation (the participants and their relations). Each strategy determines the resultant configuration of a situation concept, revealing various aspects (characteristics) of the participants: their gnoseological status, the nature of their relationships, the degree of their positional activities, the associations established between them, etc.

The semantic derivation modeling provided in this paper proceeds from the assumption that the development of a linguistic item’s semantic paradigm is realized simultaneously with a situation concept extension. The extension of the concept is supposed to be determined by the changes the participants undergo within the source-to-target-situations transitions (shifts): the participants of a source situation may change their role, referential, communicative, taxonomic or deictic characteristics in comparison to those in a target one. The changes in the participants’ characteristics determine the type (model) of a derivational strategy that underlies the development of a linguistic item’s semantic paradigm.

The prerequisites above afford ground for singling out four models of semantic derivation:

– the *converse* model represents a shift-in-focusing strategy, i.e. the redistribution of the focus of attention from one participant onto another in the way of a diathetic shift that advances one participant in ranking and demotes the other;

– the *actantial* model is reduced to the transformations in the structure, type or reference of the situation participants. Such transformations may provide for: (a) increase or decrease of obligatory participants in the target situation; (b) change of a participant’s type (semantic role); (c) change of a participant’s referential status;

– the *implicative* model is reduced to the implications, i.e. the additional information about the changes (effects) the participants may undergo;

– the *categorical* model is reduced to the participants’ taxonomic class specifications, stipulating changes in the time schemata (taxonomic category).

In order to establish the semantic derivation universals or universal tendencies the linguistic items might reveal in the related and non-related languages, it is necessary to carry out further research into its contrastive and typological aspects.

References:

1. Dik S. The theory of functional grammar. The structure of the clause / S. Dik / Ed. by K. Hengeveld. – 2nd ed. – Berlin : Mouton de Gruyter, 1997. – Part 1. – 509 p.
2. Mel'čuk I. Semantics. From meaning to text / I. Mel'čuk. – In 3 vol. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publ., 2015. – Vol. 3. – 566 p.
3. Multidimensional models of perception and cognition / Ed. by F. Gregory Ashby. – New York and London : Taylor & Francis Group : Psychology Press, 1992. – 544 p. – (Scientific Psychology Series).
4. Therriault D.J. Multidimensional situation models / D.J. Therriault, M. Rinck // Higher level language processes in the brain: inference and comprehension processes / Ed. by F. Schmalhofer, C. Perfetti. – Mahwah, NJ : Erlbaum, 2007. – P. 311–328.
5. Zalizniak Anna A. A catalogue of semantic shifts: Towards a typology of semantic derivation // From polysemy to semantic change. Towards a typology of lexical semantic association / (Vanhove M., Koptjevskaja-Tamm M., Robert S. et al.) / Ed. by M. Vanhove. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publ., Co., 2008. – P. 217–232. – (Studies in Language Companion ; v. 106).

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

BAUZER A. MODELING THE SYNTACTICAL
RELATIONS: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE 3

DEMENCHUK O. TOWARDS A TYPOLOGY OF
SEMANTIC DERIVATION MODELS 6

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

ПОТАПЧУК С.С. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО
ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ 10

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

АЛАДЬКО Д.О. МОТИВАЦІЙНІ МОДЕЛІ
НОМІНАЦІЙ АРТЕФАКТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ 14

АЛАДЬКО О.Д. НОМІНАЦІЇ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ
ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ 17

ВАСИЛЬЄВА О.Є. СМАКОВІ НОМІНАЦІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 20

ВАСИЛЬКІВ Л. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ
ВІЗУАЛЬНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 23

ГЕРАСИМОВА Н.І. ОЛЬФАКТОРНІ НОМІНАЦІЇ У
ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 28

ГРЕБЕНЮК Ю. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТЕМПЕРАТУРНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	30
ДАВИДОВИЧ Х.В. ТИПИ ВІДПОВІДНОСТЕЙ СЕМАНТИЧНИХ ДЕРИВАЦІЙ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРАХУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	34
ДРОШКЕВИЧ М.В. СЕМАНТИЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ	40
КІНАЩУК А.В. ТИПИ СЕМАНТИЧНИХ ВІДПОВІДНОСТЕЙ ІРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	43
КУЧМА Т.В. ТАКСОНОМІЯ ВТОРИННИХ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ ІЄРАРХІЇ СУСПІЛЬСТВА	49
МІЗІН К.І. ЕТНОУНІКАЛЬНІ ЕМОЦІЙНІ КОНЦЕПТИ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	52
НАУМЮК В.М. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ КОЛОРАТИВНИХ НОМІНАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКИХ МОВАХ	55
НЕМЕРИШИНА М.В. СПЕЦИФІКА ПОНЯТІЙНИХ СЕГМЕНТІВ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «ДРУЖБА» У ЇХ СИНОНІМІЧНИХ НОМІНАЦІЯХ	59

СОБШАН Є.О. СЕМАНТИЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ
НОМІНАЦІЙ БОЛЮ ТА ДИСКОМФОРТНИХ
ВІДЧУТТІВ В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ 64

ЦУП О.В. ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ,
НІМЕЦЬКІЙ, ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
МОВАХ 67

ЧЕРЕМІСІН М.В. ГУСТАТИВНІ НОМІНАЦІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
МОВАХ 70

***ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА
СЕМАНТИКИ***

КОНСТАНТИНОВА О.В. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ
В АНГЛОМОВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ
ОПОДАТКУВАННЯ 74

МИХАЙЛОВА Є.В. СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ
РОЛЬ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ "ЧАСТИНА МОВИ" 77

ОРЕЛ І.І. РОЛЬ НАРОДНИХ ЗАБОБОНІВ І ВІРУВАНЬ
У ФОРМУВАННІ КОНОТАТИВНОГО КОМПОНЕНТА
СЕМАНТИКИ СТЕРЕОТИПІВ 80

РИШКОВА А.В. ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ
СТАТУСУ ЗРОЩЕНЬ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ
МОВІ 84

ТАРАСЮК Н.Ю. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА
ПАРАДИГМА СЛОВОТВІРНОГО ЗНАЧЕННЯ
ФРАНЦУЗЬКОГО АД'ЄКТИВА. 87

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БОРЗЕНКО О.П. СЛОВО ЯК НАЙВАЖЛИВІША
ОДИНИЦЯ МОВИ 92

ПАВЛОВСЬКА Л.О. ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНЕ
ВИРАЖЕННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У 96
РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

КАЛІНІЧЕНКО М.М. СЕМАНТИКА ЛІТЕРАТУРНИХ
ТЕКСТІВ ТА ПРОБЛЕМА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ 99
ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА (МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ
АСПЕКТ)

КРУТЬКО Т.В. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЖАНР 105
ВІРТУАЛЬНОГО ДИСКУРСУ

МІГІРІН П.І. ДО ПИТАННЯ СЕМАНТИКИ ТЕКСТУ І 107
ДИСКУРСУ

ХАРИТОНОВА Д.Д. КАТЕГОРІЇ “СВІЙ” ТА 111
“ЧУЖИЙ” У ЇХ ОПОЗИЦІЙНОМУ
ПРОТИСТАВЛЕННІ

ЧЕБЕРЯК А.М. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ 114
ГУМОРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ
РОМАНУ ХЕЛЕН ФІЛДІНГ «ЩОДЕННИК БРІДЖИТ
ДЖОНС»)

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

ВАКУЛЕНКО О.Л. МІЖМОВНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ 121
КОНЦЕПТІВ ТА ЇХНЬОЇ СТРУКТУРИ – НЕОБХІДНІ
СКЛАДОВІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

ДЖУРИЛО А.П., БАБИЧ О.А. ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ТЕЛЕСКОПІ ЯК НОВІТНЬОГО СПОСОБУ СЛОВОТВОРЕННЯ	126
ДЖУРИЛО А.П., ДЕМИДОВА Д.В. ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	130
ДЖУРИЛО А.П., НАКАЛЮЖНИЙ Н.В. ФЕНОМЕН ЄВРОЛЕКТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ	134
ЗАБОЛОТНА Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СЕМАНТИКИ ТОПОНІМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	138
ПАЮК В.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АРХАЇЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	141
ХРИСТИЧ Н.С. СПОСОБИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ АНТРОПОНІМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	144
ШЕВЧУК Л.О., ТОНКОШКУРОВА Ю.Ю. ПРАКТИЧНІ ТРУДНОЩІ СЛОВОТВІРНОГО ХАРАКТЕРУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКОМУ ТЕХНІЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ	148
SCHMYRKO O. ÜBERSETZUNGSMÖGLICHKEITEN DER DEUTSCHEN UND UKRAINISCHEN SPRICHWÖRTER	152

УДК 81'37
ББК 81.2-3

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
23 листопада 2017 р., м. Рівне

THE PROBLEMS OF LINGUISTIC SEMANTICS

The Collection of Conference Proceedings
November 23, 2017, Rivne

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 7,6. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: «ПараГраф+»,
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8,
тел.: (0362) 26-49-27